

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Katowicach

LKA. 410.020.01.2023

Pan
Filip Nowak
Prezes
Narodowego Funduszu Zdrowia
ul. Rakowiecka 26/30
02-528 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/23/043 Dostępność do opieki stomatologicznej finansowanej ze środków publicznych

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Narodowy Fundusz Zdrowia Śląski Oddział Wojewódzki w Katowicach ¹ ul. Kossutha 13, 40-844 Katowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Filip Nowak, Prezes NFZ, od 9 listopada 2021 r. W okresie od 26 sierpnia 2020 r. do 8 listopada 2021 r. p.o. Prezes NFZ. W okresie objętym kontrolą zadania Prezesa NFZ realizował w Oddziale w ramach udzielonego pełnomocnictwa Piotr Nowak, Dyrektor Oddziału, od 16 stycznia 2020 r., pełniący tę funkcję z przerwą od 3 sierpnia 2021 r. do 19 grudnia 2021 r. W okresie od 3 sierpnia 2021 r. do 19 grudnia 2021 r. p.o. Dyrektorem Oddziału była Ewa Kabza.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Rozpoznanie potrzeb zdrowotnych w rodzaju stomatologia. 2. Zawieranie umów na realizację świadczeń stomatologicznych. 3. Nadzór nad realizacją świadczeń stomatologicznych.
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 do końca I kwartału, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeśli miały wpływ na kontrolowaną działalność.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Katarzyna Kozieł, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/147/2023 z 12 czerwca 2023 r. 2. Jerzy Horodecki, główny specjalista kontroli państwowej upoważnienie do kontroli nr LKA/148/2023 z 12 czerwca 2023 r.

(akta kontroli str.1-17)

¹ Zwany dalej: OW NFZ lub Oddziałem.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania podejmowane w Oddziale związane z zapewnieniem dostępności opieki stomatologicznej finansowanej ze środków publicznych. Ograniczony dostęp do tych świadczeń, w niektórych obszarach kontraktowania, wynikał z braku zainteresowania podmiotów realizujących te świadczenia, do ich udzielania w ramach kontraktu z OW NFZ.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Oddział rzetelnie rozpoznał potrzeby zdrowotne osób uprawnionych do świadczeń stomatologicznych na terenie jego działania. Przy oszacowaniu analizowanych potrzeb zdrowotnych ludności współpracowano z organami jednostek samorządowych a także odpowiadano na ich wnioski w sprawie możliwości realizacji świadczeń dla dzieci i młodzieży w szkołach oraz w dentobusie. Planując postępowania konkursowe uwzględniono m.in. wskaźnik zabezpieczenia świadczeń, specyfikę poszczególnych obszarów, liczebność populacji na tych obszarach oraz dostępność na tych obszarach świadczeniodawców. Przyczyną ograniczonej dostępności świadczeń w niektórych obszarach był brak oferentów, chętnych do realizacji świadczeń na warunkach oferowanych przez NFZ, zarówno podczas głównych postępowań konkursowych, jak i ogłaszanych kilkakrotnie, na poszczególne zakresy świadczeń, postępowań uzupełniających.

Realizacja świadczeń w dentobusie wpłynęła na zwiększenie dostępu do świadczeń ogólnostomatologicznych oraz profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w mniejszych miejscowościach, w których nie było gabinetów stomatologicznych lub dostęp do funkcjonujących był ograniczony.

Dyrektor Oddziału prawidłowo przeprowadził postępowania mające na celu wybór świadczeniodawców udzielających świadczeń stomatologicznych. Proces kontraktowania realizowano w sposób zgodny z przepisami prawa i wewnętrznymi uregulowaniami.

Dyrektor Oddziału zapewnił właściwe monitorowanie realizacji umów w rodzaju leczenie stomatologiczne, określając przy tym poziom realizacji świadczeń, ustalając świadczeniodawców realizujących umowy niezgodnie z planem rzeczowo-finansowym oraz niwelując dysproporcje w poziomie wykonania świadczeń. W wyniku bilansowania umów i renegocjacji warunków zawartych umów, podpisywano aneksy do umów ze świadczeniodawcami. Skargi rozpatrywano terminowo i zgodnie z obowiązującymi przepisami i procedurą wewnętrzną.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁴ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Rozpoznanie potrzeb zdrowotnych w rodzaju stomatologia

1.1 Rozpoznanie potrzeb zdrowotnych osób uprawnionych do świadczeń stomatologicznych na terenie działania Oddziału

Opis stanu faktycznego

Podstawą sporządzenia planu zakupu świadczeń opieki zdrowotnej, w tym liczby świadczeń, do zakontraktowania przez Oddział na poszczególne lata, był plan finansowy określony na dany okres rozliczeniowy.

1) Plan na 2021 rok w rodzaju świadczeń leczenie stomatologiczne miał charakter „odtworzeniowy”, tj. umowy na 2021 rok podlegały uzgodnieniom. Plan uzgodnień przygotowano dla 652 umów na kwotę 193.461, 4 tys. zł⁵.

Sporządzając plan zakupu świadczeń wzięto pod uwagę priorytety zdrowotne. Zgodnie z zaleceniami Centrali NFZ, jako wyjściowe przyjęto wartości pierwotne dla umów niewygasających. Na odtworzeniową wartość planu rzutowały wnioski świadczeniodawców o rozwiązanie umów lub zmianę planów rzeczowo-finansowych spowodowane sytuacją epidemiologiczną, wiekiem i stanem zdrowia realizatorów świadczeń, problemy z zatrudnieniem personelu medycznego oraz rosnące koszty utrzymania gabinetów. Mając powyższe na uwadze sporządzając plan przyjęto, że w przypadku:

a)

- świadczeń ortodontycznych dla wszystkich świadczeniodawców realizujących świadczenia w przedmiotowym zakresie wymiar etatu przeliczeniowego ulega zwiększeniu o 0,25 etatu oraz cena punktu o ok. 5%,
- świadczeń ogólnostomatologicznych wykonywanych w znieczuleniu ogólnym dla świadczeniodawców realizujących świadczenia powyżej planu w przedmiotowym zakresie nastąpi zwiększenie wartości umowy do wartości symulowanego wykonania (zaokrąglanej do wartości odpowiadającej krotności 0,25 etatu) oraz cena punktu o ok. 10%,
- pozostałych zakresów ceny ustalone w postępowaniach konkursowych, w wyniku których zawarto umowy wieloletnie, pozostaną bez zmian,

b)

- postępowań konkursowych w 2021 r. w ortodoncji wymiar etatu przeliczeniowego będzie wynosić 225 000 pkt a cena oczekiwana 1,25 zł,
- znieczulenia ogólnego cena oczekiwana będzie wynosić 4,40 zł,
- pozostałych zakresów wymiar etatu przeliczeniowego i wartość ceny oczekiwanej pozostanie bez zmian w stosunku do postępowań konkursowych prowadzonych w 2017 r.

Z uwagi na sytuację epidemiczną postępowania konkursowe na 2021 r. nie były planowane. W rezerwie pozostawały środki umożliwiające re negocjacje zawartych umów oraz możliwość ogłoszenia postępowań konkursowych.

⁴ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁵ Bez środków na podwyżki i na opiekę stomatologiczną nad uczniami.

2) Umowy na 2022 rok podlegały procesowi uzgodnień. Sporządzając wstępny plan zakupu przyjęto, że plany rzeczowo-finansowe na I półrocze 2022 r. zostaną przedstawione na podstawie poziomu wykonania świadczeń za okres styczeń-wrzesień 2021 r., przy założeniu kontraktowania minimum 0,5 etatu w przypadku niedowyońań oraz nie więcej niż plan pierwotny na 2021 rok - w przypadku nadwyońań.

Z uwagi na dużą liczbę rozwiązywanych umów, przyjęto w uzgodnieniach podwyższenie ceny, bez zwiększenia liczby punktów w następujących zakresach:

- świadczenia protetyki stomatologicznej - wzrost ceny o 0,05 zł - ok. 4% - liczba punktów na etat bez zmian,
- świadczenia ogólnostomatologiczne - wzrost ceny o 0,05 zł - ok. 4,8% - liczba punktów na etat bez zmian,
- świadczenia ogólnostomatologiczne dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 r. ż. - wzrost ceny o 0,04 zł - ok. 3,8% - liczba punktów na etat bez zmian,
- świadczenia udzielane w dentobusie - wzrost ceny o 0,04 zł - ok. 4% - liczba punktów na etat bez zmian,
- świadczenia stomatologicznej pomocy doraźnej - wzrost ceny o 200,00 zł - ok. 15% - liczba dyżurów 12-godzinnych w I półroczu 2022 wynosi 241 (237 w II półroczu 2022).

Dyrektor wyjaśnił, że *Z uwagi na prace nad zmianą wyceny świadczeń w rodzaju leczenie stomatologiczne, szczególnie w zakresach świadczenia chirurgii stomatologicznej oraz periodontologii odstąpiono od zwiększenia cen w tych zakresach świadczeń. Z pisma skierowanego przez Centralę NFZ do Izby Lekarskiej wynikało, że ze względu na sytuację epidemiologiczną umowy powinny zostać aneksowane do końca 2022 r. Jednocześnie nie wykluczono konieczności aneksowania umów stomatologicznych na kolejne okresy rozliczeniowe.*

W Planie na 2022 r. uwzględniono przeprowadzenie postępowań konkursowych uzupełniających zgodnie z obszarami kontraktowania przyjętymi w postępowaniu głównym na 2017 r. w zakresach:

- świadczenia stomatologicznej pomocy doraźnej - ogłoszenie na jeden obszar po nowej cenie - 253 600,00 zł, tj.:
 - subregion południowy (powiat bielski, cieszyński, żywiecki, m. Bielsko-Biała);
- świadczenia ortodoncji dla dzieci i młodzieży - ogłoszenie na 1,5 etatu w trzech obszarach 281 250,00 zł, tj.:
 - miasto Rybnik - 0,5 etatu,
 - podregion bytomski - 0,5 etatu,
 - podregion rybnicki - 0,5 etatu;
- świadczenia ogólnostomatologiczne wykonywane w znieczuleniu ogólnym - ogłoszenie na dwa etaty na dwóch obszarach - 1 056 000,00 zł, tj.:
 - subregion południowy - 1 etat,
 - subregion centralny - 1 etat,

oraz przeprowadzenie postępowań konkursowych z tytułu wprowadzenia nowego zakresu: świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w gabinecie szkolnym - 20 etatów na województwo, w czterech obszarach kontraktowania:

- subregion południowy - 5 etatów,
- subregion północny - 5 etatów,
- subregion zachodni - 5 etatów,
- subregion centralny - 5 etatów.

Przyjęto, że umowy zawarte w wyniku postępowań uzupełniających będą obowiązywać od 1 października 2022 r. do 23 lutego 2023 r.; umowy w zakresie: świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w gabinecie szkolnym – od 1 października 2022 r. do 30 czerwca 2027 r.

3) Na rok 2023 r. (do uzgodnień na okres od stycznia do kwietnia 2023 r.) wzięto pod uwagę wartość umów w danym zakresie świadczeń wg stanu na październik 2022 r.

W przypadku świadczeń: stomatologicznej pomocy doraźnej i ogólnostomatologicznych świadczeń udzielanych w znieczuleniu ogólnym, które były zakresami kontraktowanymi w postępowaniach konkursowych uzupełniających, rozstrzygniętymi w październiku 2023 r., wzięto pod uwagę wartość umowy według stanu na listopad 2022 r.

W przypadku ogłoszonych postępowań konkursowych, dotyczących zawarcia umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej od dnia 1 maja 2023 r., dokonano analizy porównawczej poziomu zabezpieczenia świadczeń oraz poziomu wykonania w przeliczeniu na etaty. Jako reprezentatywne do sporządzenia planu przyjęto I półrocze 2022 r. Ponadto planując postępowania konkursowe uwzględniono wskaźnik zabezpieczenia świadczeń. Podstawą do wyliczenia planowanej liczby etatów były następujące założenia: przyjęto wskaźnik 3500/4000 mieszkańców na jeden etat przeliczeniowy oraz uwzględniono poziom wykonania świadczeń w I półroczu 2020 r. w przeliczeniu na etat w poszczególnych gminach.

Analizy prowadzone przez Oddział wykazały, że z uwagi na trwającą od 2020 r. epidemię oraz sytuację ekonomiczną, nastąpił znaczny spadek liczby umów w rodzaju świadczeń leczenia stomatologiczne. Sporządzając plan zakupu zaobserwowano wzrost liczby wykonywanych świadczeń w ramach istniejących umów. Po ponownej analizie uznano za zasadne przyjęcie, jako podstawy do kontraktowania świadczeń na 2023 r. i lata następne, planu zabezpieczenia świadczeń ogólnostomatologicznych z 2017 r. (w tym w obszarach, gdzie brak było zabezpieczenia). Jednocześnie przyjęto, że liczba kontraktowanych świadczeń (etatów) nie może być mniejsza niż liczba świadczeń (etatów) wykonanych w I półroczu 2022 r.

Ponadto przyjęto, że na terenie poszczególnych gmin liczba kontraktowanych świadczeń będzie odpowiadała minimum jednemu etatowi przeliczeniowemu.

W zakresie liczby miejsc wykonywania świadczeń przyjęto że:

- w przypadku świadczeń specjalistycznych, w tym świadczeń stomatologicznych dla dzieci, liczba miejsc będzie odpowiadała liczbie 0,5 etatu (jeden etat – dwa miejsca),
- w przypadku świadczeń ogólnostomatologicznych przyjęto liczbę miejsc tożsamą z liczbą miejsc zaplanowanych w konkursie w 2017 r., z wyjątkiem lokalizacji, w których liczba miejsc zakontraktowanych w konkursie w 2017 r. była równa lub większa od liczby miejsc zaplanowanych. W tych przypadkach zwiększono liczbę miejsc o jedno.

Jednocześnie w zakresie świadczeń ortodoncji dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 r. ż., po ponownej analizie przyjęto, że etat stomatologiczny w tym zakresie będzie wynosił 180 000 punktów/rok zgodnie z obowiązującym Zarządzeniem nr 47/2018/DSOZ Prezesa NFZ z dnia 7 czerwca 2018 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju leczenie stomatologiczne⁶.

(akta kontroli str. 21-23, 34-39, 62-95)

⁶ Dalej: Zarządzeniem Prezesa.

Sporządzając plany zakupu świadczeń w rodzaju leczenie stomatologiczne na lata objęte kontrolą (2021, 2022, I kwartał 2023) z uwagi na to, że umowy we wskazanych latach stanowiły kontynuację umów zawartych w 2017 r., bazowano na założeniach przyjętych w 2017 r. Przy planowaniu zakupu świadczeń na II półroczu 2017 r. (do głównych postępowań konkursowych) dla poszczególnych zakresów świadczeń stosowano wskaźniki dostępu do świadczeń określone na podstawie liczby ludności zamieszkującej dany obszar kontraktowy.

Jako bazowy wskaźnik do osiągnięcia przyjęto liczbę punktów przypadającą na liczbę ludności całego województwa śląskiego w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców.

(akta kontroli str. 34-36, 62-95)

Planując postępowania konkursowe, w celu zabezpieczenia podstawowych świadczeń stomatologicznych na terenie całego województwa śląskiego, Oddział przyjął następujące założenia dotyczące liczby kontraktowanych świadczeń/jednostek rozliczeniowych w przeliczeniu na jeden etat stomatologiczny (w poszczególnych zakresach):

- jako roczny wymiar etatu przeliczeniowego w zakresie świadczeń ogólnostomatologicznych w postępowaniach konkursowych w 2017 r., przyjęto 120 000 pkt rocznie, co stanowiło 10 000 pkt/miesięcznie/etat;
- w pozostałych zakresach zgodnie z obowiązującym zarządzeniem Prezesa NFZ, jako wymiar etatu przeliczeniowego przyjęto 180 000 pkt rocznie, co stanowiło 15 000 pkt/miesięcznie/etat;
- przy planowaniu liczby jednostek rozliczeniowych na danym obszarze kontraktowania Oddział brał pod uwagę liczbę osób zamieszkujących wskazany obszar, a następnie na podstawie liczby ludności szacował liczbę etatów jaka powinna zabezpieczyć świadczenia w każdym z obszarów kontraktowania;
- planując podział środków finansowych na poszczególne postępowania konkursowe Oddział bazował również na „danych historycznych”, typowych dla danego obszaru oraz „potencjale” jakim dysponują świadczeniodawcy na danym obszarze kontraktowania. Informacje te pozyskiwano na podstawie analizy danych o miejscach i zakresach udzielanych świadczeń w ramach obowiązujących umów oraz poziomu wykonywania świadczeń zdrowotnych.

(akta kontroli str. 22, 62-95)

Przy oszacowaniu analizowanych potrzeb zdrowotnych ludności Dyrektor Oddziału współpracował z organami jednostek samorządowych. Przykładowo: w związku z wnioskami przekazanymi przez Wójta Gminy Irządze⁷ oraz Wójta Gminy Niegowa⁸, dotyczącymi prośby o zabezpieczenie opieki stomatologicznej we wskazanych gminach w 2021 r., z uwagi na brak na tych obszarach gabinetów stomatologicznych udzielających świadczeń w ramach kontraktu z NFZ, Oddział ogłosił uzupełniające postępowania konkursowe w zakresie świadczeń ogólnostomatologicznych na 2021 r. W wyniku tych postępowań na obszarze Gminy Irządza i Niegowa zabezpieczono dostęp do objętych postępowaniami świadczeń.

(akta kontroli str. 96-98, 165-176)

Oddział uwzględniał również wnioski kierowane przez jednostki samorządu terytorialnego w sprawie możliwości realizacji świadczeń dla dzieci i młodzieży w szkole oraz w dentobusie.

(akta kontroli str. 99-110, 151-164)

⁷ Pismo z 20 maja 2021 r.

⁸ Rok 2021. Poparcie wniosku dla gabinetu stomatologicznego o uzyskanie kontraktu z NFZ.

1.2 Dokonanie analizy danych o potrzebach zdrowotnych mieszkańców na terenie województwa, powiatu i gminy

Opis stanu faktycznego

Na potrzeby procesu kontraktowania świadczeń w rodzaju leczenie stomatologiczne przyjęto następujące obszary kontraktowania:

- podregion – dla świadczeń ortodontcji dla dzieci i młodzieży,
- region – dla świadczeń protetyki stomatologicznej i chirurgii stomatologicznej i periodontologii,
- gmina – dla świadczeń ogólnostomatologicznych,
- powiat – dla świadczeń ogólnostomatologicznych dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 r.ż.,
- subregion – dla świadczeń ogólnostomatologicznych udzielanych w znieczuleniu ogólnym, świadczeń periodontologii i stomatologicznej pomocy doraźnej,
- województwo – dla świadczeń protetyki stomatologicznej dla świadczeniobiorców po chirurgicznym leczeniu nowotworów w obrębie twarzoczaszki, świadczeń dla świadczeniobiorców z grupy wysokiego ryzyka chorób zakaźnych w tym, chorych na AIDS, świadczeń ortodontycznej opieki nad dziećmi z wrodzonymi wadami części twarzowej czaszki oraz świadczeń ogólnostomatologicznych dla dzieci i młodzieży udzielanych w dentobusie.

(akta kontroli str. 23-25,62-95, 277-281)

Dyrektor Oddziału wyjaśnił, że *Przyjęte obszary kontraktowania świadczeń miały na celu zapewnienie efektywności wydatkowania środków, co zapobiegało tzw. zamrożeniu środków finansowych w niektórych miejscach lub zakresach, przy jednoczesnym niewykorzystaniu potencjału w innych obszarach, tym samym dawało możliwość optymalnego dostępu do świadczeń w poszczególnych częściach województwa. Przy określeniu obszarów kontraktowych wykorzystaliśmy dane historyczne, będące w posiadaniu oddziału, a założenia stwarzały możliwość zakontraktowania świadczeń z poszanowaniem zasady równego traktowania oferentów oraz zabezpieczenia równego dostępu ubezpieczonych do świadczeń zdrowotnych.*

(akta kontroli str. 24)

Ogłaszane postępowania konkursowe w rodzaju świadczeń leczenie stomatologiczne, tworzyły siatkę postępowań dla całego województwa śląskiego, nie pozostawiając obszarów pozbawionych możliwości zakontraktowania świadczeń. W przypadku gdy nie udało się zakontraktować świadczeń ogólnostomatologicznych we wszystkich gminach, z powodu braku oferentów chętnych do realizacji świadczeń w ramach umowy z NFZ, świadczenia zabezpieczono w gminach ościennych.

W poniższych gminach, w latach 2021-2023 (I kw.), nie funkcjonował żaden gabinet stomatologiczny w ramach umowy z NFZ:

- w całym okresie 2021-2023, w gminach - Chełm Śląski, Chybie, Kornowac, Rudnik, Włodowice, Koszarawa, Świnna;
- w latach 2022-2023, w gminach – Lelów, Boronów, Herby, Pawonków, Jeleśnia, Ujszoły;
- w roku 2023, w gminach – Kozy, Dębowiec, Skoczów, Wisła, Olsztyn, Panki, Krzyżanowice, Krupski Młyn, Tworóg, Rajcza.

(akta kontroli str. 23-25, 277-281, 1111, 1132-1139)

Na każdy ww. obszar (gminę) przeprowadzono postępowania konkursowe, jednakże ze względu na brak oferentów postępowania te zostały unieważnione.

(akta kontroli, str. 1140-1162, 1166-1167)

W celu poprawy zabezpieczenia dostępu do świadczeń, Oddział ogłaszał uzupełniające postępowania konkursowe w rodzaju leczenie stomatologiczne, tj.:

w 2021 r. ogłoszono 37 uzupełniających postępowań konkursowych w zakresach:

- świadczenia periodontologii w subregionie północnym i południowym, świadczenia ogólnostomatologiczne w gminach: Chełm Śląski, Chybie, Gaszowice, Golezów, Gorzyce, Herby, Irządze, Kornowac, Koszarawa, Krzyżanowice, Niegowa, Pawonków, Rudnik, Tworóg, Węgierska Górka, Włodowice, Wręczyca Wielka,
- świadczenia ortodoncji dla dzieci i młodzieży w podregionie bytomskim, w podregionie rybnickim oraz w podregionie miasta Rybnik,
- świadczenia ogólnostomatologiczne dla dzieci i młodzieży w powiecie bieruńsko-lędzińskim, powiecie bielskim, powiecie lublinieckim, powiecie wodzisławskim, powiecie pszczyńskim oraz mieście Gliwice, Ruda Śląska, Rybnik,
- świadczenia protetyki stomatologicznej w regionie sosnowieckim
- świadczenia stomatologicznej pomocy doraźnej w subregionie południowym;

W 2022 r. przeprowadzono 16 uzupełniających postępowań konkursowych w obszarach i zakresach, w których zaobserwowano znaczny spadek poziomu zabezpieczenia świadczeń, tj.:

- świadczeń ogólnostomatologicznych w mieście Bielsko-Biała,
- chirurgii stomatologicznej i periodontologii w subregionie południowym,
- świadczeń stomatologicznej pomocy doraźnej w subregionie południowym,
- świadczeń ogólnostomatologicznych udzielanych w znieczuleniu ogólnym we wszystkich obszarach kontraktowania (subregion północny, południowy i centralny).

Dodatkowo w 2022 r. przeprowadzono postępowania konkursowe w celu zabezpieczenia świadczeń w zakresie świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w gabinecie szkolnym.

W dniu 27 października 2022 r.⁹ Oddział ogłosił główne postępowania konkursowe, celem zawarcia umów wieloletnich na okres obowiązywania od 1 maja 2023 r. do 30 kwietnia 2028 r.

Monitoring zabezpieczania świadczeń na terenie województwa polegał m.in. na okresowych analizach umów w zakresie poziomu ich wykonania i renegocjacji umów.

(akta kontroli str.25-26, 28-30)

W okresie objętym kontrolą obszary kontraktowania pozostawały niezmiennie.

(akta kontroli str.26-27, 62-95, 277-281)

W okresie objętym kontrolą liczba etatów przeliczeniowych wynosiła w poszczególnych zakresach:

Zakres świadczeń	Nazwa zakresu świadczeń	Liczba etatów		
		2021	2022	2023 I kw.
07.0000.213.02	ŚWIADCZENIA ORTODONCJI DLA DZIECI I MŁODZIEŻY	56,55	52,46	56,56
07.0000.214.02	ŚWIADCZENIA PROTETYKI STOMATOLOGICZNEJ	17,87	20,15	18,75

⁹ Umowy we wskazanych latach stanowiły kontynuację umów wieloletnich zawartych w wyniku postępowań konkursowych przeprowadzonych w 2017 r. W zakresach specjalistycznych tj. ortodoncja, protetyka stomatologiczna, protetyka ponowotworowa, świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w znieczuleniu ogólnym, chirurgia stomatologiczna i periodontologia, świadczenia ogólnostomatologiczne dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 r.ż., świadczenia stomatologicznej pomocy doraźnej, program ortodontycznej opieki nad dziećmi z wrodzonymi wadami cz. twarzowej czaszki, obowiązywały od 1 lipca 2017 r., natomiast w zakresie świadczeń ogólnostomatologicznych od 1 września 2017 r. Okres obowiązywania umów zakończył się z 30 kwietnia 2023 r. Pierwotnie umowy zostały zawarte na okres do 30 czerwca 2022 r., natomiast zgodnie z zapisem art. 18 ust. 2 ustawy okres obowiązywania umów przedłużono do 30 kwietnia 2023 r.

07.0000.217.02	ŚWIADCZENIA PROTETYKI STOMATOLOGICZNEJ DLA ŚWIADCZENIOBIORCÓW PO CHIRURGICZNYM LECZENIU NOWOTWORÓW W OBRĘBIE TWARZOCZASZKI	0,50	0,50	0,50
07.0000.218.02	ŚWIADCZENIA OGÓLNOSTOMATOLOGICZNE	1 113,19	1 058,18	990,84
07.0000.219.02	ŚWIADCZENIA OGÓLNOSTOMATOLOGICZNE UDZIELANE W ZNIECZULENIU OGÓLNYM	3,27	3,20	4,00
07.0000.220.02	ŚWIADCZENIA CHIRURGII STOMATOLOGICZNEJ I PERIODONTOLOGII	37,55	37,79	32,97
07.0000.221.02	ŚWIADCZENIA OGÓLNOSTOMATOLOGICZNE DLA DZIECI I MŁODZIEŻY DO UKOŃCZENIA 18 R. Ż.	38,96	37,42	48,11
07.0000.223.02	ŚWIADCZENIA PERIODONTOLOGII	1,00	1,66	2,50
07.0000.311.02	ŚWIADCZENIA STOMATOLOGICZNE DLA ŚWIADCZENIOBIORCÓW Z GRUPY WYSOKIEGO RYZYKA CHOROBY ZAKAŻNYCH, W TYM CHORYCH NA AIDS	1,00	1,59	1,00
07.0000.400.02	ŚWIADCZENIA UDZIELANE W DENTOBUSIE	1,00	1,09	1,00
07.0000.500.02	ŚWIADCZENIA OGÓLNOSTOMATOLOGICZNE UDZIELANE W GABINECIE SZKOLNYM	-	3,00	3,00
07.1820.152.10	PROGRAM ORTODONTYCZNEJ OPIEKI NAD DZIEĆMI Z WRODZONYMI WADAMI CZĘŚCI TWARZOWEJ CZASZKI	1,00	1,00	1,00
07.1850.118.03	ŚWIADCZENIA STOMATOLOGICZNEJ POMOCY DORAŻNEJ	3,00	3,00	3,00

Dyrektor wyjaśnił, że *Spadek liczby etatów wynikał z indywidualnych wniosków podmiotów leczniczych o rozwiązanie umowy, bądź wniosków o zmniejszenie wymiaru etatu. Z informacji przekazanych przez świadczeniodawców wynikało, że powodem wniosków w szczególności były problemy zdrowotne personelu oraz braki kadry medycznej.*

(akta kontroli str. 27, 62-95)

W okresie objętym kontrolą świadczenia ogólnostomatologiczne dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 r. ż. kontraktowane były na poszczególne 36 powiatów. Na lata 2023-2028, w wyniku przeprowadzonego w 2022 r. konkursu ofert, w przypadku powiatów: Jaworzno, Rybnik, Świętochłowice i Zabrze, nie podpisano umów a wszystkie przeprowadzone na tych obszarach konkursy zostały unieważnione.

(akta kontroli, str. 277, 1086-1098)

Przyczyną unieważnienia powyższych konkursów był brak oferentów chętnych do realizacji przedmiotowych świadczeń. Dyrektor wyjaśnił: *Ponieważ świadczenia ogólnostomatologiczne dla dzieci i młodzieży do 18 r. ż. realizowane są także w zakresie świadczeń ogólnostomatologicznych, pacjenci mogą korzystać z gabinetów realizujących świadczenia ogólnostomatologiczne. Świadczenia wykonane dla osób poniżej 18 roku życia są świadczeniami nielimitowanymi finansowanymi z Funduszu Medycznego niezależnie od zakresu świadczeń w ramach jakiego są realizowane*

Oddział podejmował działania w celu zabezpieczenia dostępu do ww. świadczeń ogłaszając konkursy w ww. powiatach trzykrotnie (27 października 2022 r., 22 grudnia 2022 r., 15 marca 2023 r.). W wyniku konkursów dla powiatu Jaworzno do Oddziału wpłynęła jedna oferta; dla powiatu Rybnik i Świętochłowice – nie wpłynęła żadna oferta. W wyniku konkursu przeprowadzonego dla powiatu Zabrze, ogłoszonego 27 października 2022 r. wpłynęła jedna oferta, która została odrzucona. W konkursie ogłoszonym 22 grudnia 2022 r. wpłynęła jedna oferta (oferent został wskazany do zawarcia umowy). W postępowaniu ogłoszonym 15 marca 2023 r. nie wpłynęła żadna oferta i postępowanie zostało unieważnione.

W zakresie świadczeń ortodontycji dla dzieci i młodzieży postępowania konkursowe dla podregionów: Rybnik, rybnicki i bytomski oraz w zakresie świadczeń periodontologii postępowania konkursowe w subregionach północnym i południowym były ogłaszane

trzykrotnie (we wskazanych wyżej terminach). Do udziału w tych postępowaniach nie wpłynęła żadna oferta – postępowania zostały unieważnione.

Dyrektor wyjaśnił: *Po analizie poziomu zabezpieczenia oraz wykonania świadczeń Oddział planuje ogłosić kolejne uzupełniające postępowania konkursowe w powyższych dwóch zakresach.*

(akta kontroli, str. 277, 371, 375-380)

W przypadku świadczeń protetyki stomatologicznej dla świadczeniobiorców po chirurgicznym leczeniu nowotworów w obrębie twarzoczaszki i świadczeń dla świadczeniobiorców z grupy wysokiego ryzyka chorób zakaźnych w tym, chorych na AIDS, w wyniku przeprowadzonych dwukrotnie postępowań (27 października 2022 r. i 22 grudnia 2022 r.) zawarto umowy ze świadczeniodawcami w zakresie realizacji tych świadczeń od 1 maja 2023 r.

(akta kontroli, str. 378-380, 1099-1100)

Zgodnie z Rejestrem Podmiotów Wykonujących Działalność Leczącą na terenie województwa śląskiego funkcjonowało według stanu na 31 grudnia 2021 r. - 1869 podmiotów udzielających świadczeń leczenia stomatologicznego i protetyki stomatologicznej, na 31 grudnia 2022 r. – 1981, a na 1 maja 2023 r. – 2020 ww. podmiotów¹⁰.

W ww. poszczególnych dniach liczba podmiotów udzielających świadczeń leczenia stomatologicznego i protetyki stomatologicznej, które podpisały umowy z Oddziałem wynosiła odpowiednio: 650 (tj. 34% wszystkich podmiotów udzielających świadczeń leczenia stomatologicznego i protetyki stomatologicznej na terenie woj. śląskiego), 603 (tj. 30,5% wszystkich podmiotów) i na 1 maja 2023 r. - 567 r.¹¹ (tj. 28% wszystkich podmiotów).

(akta kontroli, str. 815-826, 1110)

W 2021 roku na terenie woj. śląskiego świadczenia ogólnostomatologiczne dla dzieci i młodzieży realizowane były w 55 miejscach, w 2020 – w 48, a w 2023 – w 43. Świadczenia te nie były realizowane w powiatach: lublinieckim, pszczyńskim i bieruńsko-lędzińskim.

(akta kontroli, str. 399, 804-814)

Dyrektor wyjaśnił, że na zmniejszenie liczby umów rzutowały wnioski świadczeniodawców o ich rozwiązanie związane z sytuacją epidemiologiczną, wiekiem i stanem zdrowia realizatorów świadczeń, problemami z zatrudnianiem personelu medycznego oraz rosnącymi kosztami utrzymania gabinetów. Dodał, że *Należy wskazać, że świadczenia ogólnostomatologiczne dla dzieci i młodzieży realizowane są także w zakresie świadczeń ogólnostomatologicznych.(...) W latach 2017, 2018, 2019, 2021 oraz na 2023 r. ogłaszano postępowania konkursowe w zakresie świadczeń ogólnostomatologicznych dla dzieci i młodzieży do ukończenia 18 r. ż. Na obszarach powiatu lublinieckiego, pszczyńskiego i bieruńsko-lędzińskiego, jednak nie zakontraktowano świadczeń z powodu braku oferentów.*

(akta kontroli, str. 1129-1131)

W okresie objętym kontrolą świadczenia stomatologicznej pomocy doraźnej realizowane były przez trzy podmioty, po jednym w każdym z trzech subregionów: północnym (w Częstochowie), centralnym (w Sosnowcu) i południowym (w Bielsku-Białej). Pomoc ta nie była realizowana w Katowicach.

(akta kontroli, str. 280, 370, 373-374, 1101-1109)

¹⁰ Na dzień 31 marca 2023 r. – 2011.

¹¹ Wraz z umowami podpisanymi 1 maja 2023 r.

Dyrektor wyjaśnił, że *Postępowania konkursowe w zakresie świadczenia stomatologicznej pomocy doraźnej są ogłaszane z dokładnością do subregionów. Subregion centralny obejmuje między innymi miasto gminę Katowice oraz gminę Sosnowiec. Do udziału w postępowaniach konkursowych ogłaszanych dla subregionu centralnego nie wpłynęła żadna oferta od podmiotu, który oferowałby wykonywanie przedmiotowych świadczeń na terenie Katowic. Od 2011 r. w postępowaniach ogłaszanych w przedmiotowym zakresie świadczeń nie uczestniczył żaden świadczeniodawca oferujący ich realizację na terenie miasta Katowice.*

(akta kontroli, str. 375)

1.3 Zapewnienie dostępu do świadczeń stomatologicznych dla dzieci i młodzieży przy wykorzystaniu dentobusów

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą świadczenia stomatologiczne dla dzieci i młodzieży udzielane w dentobusie kontraktowane były na obszar województwa. W latach 2021-2023 r. świadczenia te udzielał jeden podmiot w wymiarze jednego etatu, na terenie całego województwa.

(akta kontroli, str. 31, 281, 755-777)

Wartość świadczeń udzielanych w dentobusie wg planu zakupu na rok 2021 wynosiła 542,8 tys. zł, na rok 2022 – 798,8 tys. zł, na 2023 r. (I kw.) – 257,4 tys. zł.

Wartość świadczeń udzielanych w dentobusie – ryczałt, wg planu zakupu na 2021 r. wynosiła 87,6 tys. zł, na rok 2022 – 101,6 tys. zł, na 2023 r. – 113,6 tys. zł.

Wartość świadczeń ogólnostomatologicznych udzielanych w dentobusie uczniom do 18 r. ż., wg planu zakupu na 2021 r. wynosiła 0 zł, na 2022 – 7,1 tys. zł. Na 2023 r. nie uwzględniono tych świadczeń z uwagi na fakt, że świadczenia te płacone będą do rzeczywistego wykonania ze środków Funduszu Medycznego.

Wartość zakontraktowanych świadczeń na ostatni dzień roku (wg umów) w 2021 r. wynosiła: na świadczenia udzielane w dentobusie – 542,8 tys. zł; na świadczenia udzielane w dentobusie (ryczałt) – 87,6 tys. zł.; świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w dentobusie uczniom do 18 r. ż. – 0 zł. Wykonanie umów na ostatni dzień roku wyniosło odpowiednio: 122% oraz 100%. Wykonanie umów na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych wyniosło w obu przypadkach 100%.

Wartość zakontraktowanych świadczeń na ostatni dzień roku (wg umów) w 2022 r. wynosiła: na świadczenia udzielane w dentobusie – 807,5 tys. zł; na świadczenia udzielane w dentobusie (ryczałt) – 101,6 tys. zł; na świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w dentobusie uczniom do 18 r. ż. – 7,1 tys. zł. Wykonanie umów na ostatni dzień roku wyniosło odpowiednio: 114%, 100% oraz 100%. Wykonanie umów na dzień zamknięcia ksiąg rachunkowych wyniosło w każdym przypadku 100%.

Wartość zakontraktowanych świadczeń na dzień sporządzenia zestawienia¹² w 2023 r. wynosiła: na świadczenia udzielane w dentobusie – 64,3 tys. zł.; na świadczenia udzielane w dentobusie (ryczałt) – 28,4 tys. zł.; świadczenia udzielane w dentobusie –(grupy świadczeń) – 0 zł.

(akta kontroli str. 404-754, 1110-1111)

W związku z tym, że realizacja świadczeń udzielanych w dentobusie miała za zadanie w szczególności zwiększyć dostęp do świadczeń ogólnostomatologicznych oraz profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w mniejszych miejscowościach, gdzie nie było

¹² 12 lipca 2023 r.

gabinetu stomatologicznego, a dostęp do finansowanych ze środków publicznych świadczeń stomatologicznych był utrudniony, Oddział monitorował realizację umowy o udzielanie świadczeń w dentobusie i w przypadku zaplanowania miejsc postoju dentobusu w większych miejscowościach (o zapewnionym dostępie do świadczeń stomatologicznych), występowało do świadczeniodawcy o wyjaśnienie przyczyn tego stanu.

Oddział informował realizatora świadczeń o potrzebie udzielania świadczeń zgodnie z wytycznymi, tj. aby planował postoje dentobusu w miejscowościach województwa śląskiego, w których brak jest gabinetów stomatologicznych lub dostęp do lekarza dentystry jest utrudniony.

(akta kontroli str. 30, 1113-1118)

Zgodnie z § 10 ust. 3 i 4 zarządzenia Nr 60/2023/DSOZ Prezesa NFZ z dnia 5 kwietnia 2023 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju leczenie stomatologiczne¹³, świadczeniodawca przekazywał miesięcznie do Oddziału harmonogramy postojów dentobusów, a po zaakceptowaniu ich przez Dyrektora, Oddział zamieszczał harmonogramy na swojej stronie internetowej¹⁴.

(akta kontroli str. 778-791, 1112)

Świadczenia w dentobusie, na terenie woj. śląskiego, udzielane były przy przedszkolach i szkołach podstawowych, w większości w mniejszych miejscowościach. Analiza wszystkich miejsc postojów dentobusu pod kątem zabezpieczenia świadczeń w poszczególnych powiatach wykazała, że w latach objętych kontrolą dentobus nie stacjonował w powiecie myszkowskim i raciborskim, w których znajdowało się po jednym gabinecie stomatologicznym dla dzieci i młodzieży do 18.r.ż.

Mieszkańcy powiatu myszkowskiego i raciborskiego skorzystali ze świadczeń w dentobusie m.in. w powiatach sąsiednich, odpowiednio: będzińskim i zawierciańskim oraz wodzisławskim i rybnickim.

(akta kontroli str. 399-400, 404-754, 778-791, 792- 793, 804-808)

Dyrektor wyjaśnił, że *Świadczeniodawca w kontrolowanym okresie nie przedstawił do OW NFZ harmonogramów realizacji świadczeń obejmujących powiat myszkowski i raciborski. (...) Dzieci i młodzież z tych powiatów mogą korzystać z usług gabinetów realizujących świadczenia ogólnostomatologiczne.*

(akta kontroli, str. 1128-1129)

Szczegółową analizą objęto miejsca postojów dentobusu na podstawie sześciu miesięcznych harmonogramów wybranych w sposób celowy, tj. w miesiącach styczeń i marzec każdego roku objętego kontrolą. Ustalono, że miejsca postoju dentobusu w poszczególnych okresach znajdowały się głównie we wsiach i mniejszych miejscowościach, w szczególności:

a) w 2021 r. w Kłomnicach, Rzerzęcycach. Bytomiu, Tarnowskich Górach, Nakle Śląskim, Rzekach Wielkich, Nowym Chechle, Lyskach, Piekarach Śląskich, Będzinie, Rudzińcu, Kłobucku, Świerklańcu, Jaworznie (jeden raz), Kleszczowie, Bojszowie, Rudnie, Pławniowicach i Poniszowicach.

b) w 2022 r.: w Skoczowie, Wiślicy, Studzienicach, Turowie, Kłobucku, Połomii, Pawłowicach, Kowalach, Dankowicach, Olsztynie, Wilamowicach, Bestwinie,

¹³ Oraz wcześniejszego zarządzenia Nr 47/2018/DSOZ z dnia 7 czerwca 2018 r. Prezesa NFZ w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju leczenie stomatologiczne.

¹⁴ Przykładowo <https://www.nfz-katowice.pl/index.php/dla-pacjenta/harmonogram-dentobusu/itemlist/date/2023/6/13?catid=659>

Skrzyszowie, Kłomnicach, Cieszynie, Kochanowicach, Pszowie, Rydułtowach, Miedźnie, Janowicach, Wiśle i Kobiernicach,

c) w 2023 r.: w Łazach, Ustroniu, Knurowie, Skoczowie, Dankowicach, Rudzicy, Radzionkowie, Zrębicy, Pszowie, Chełmie Śląskim, Świerklanach, Zwonowicach, Olsztynie, Suszcu.

(akta kontroli str. 399-400, 778-793)

Na 49 analizowanych miejsc postojów, w 41 miejscowościach (84%), w całym okresie objętym kontrolą nie funkcjonowały gabinety stomatologiczne, które realizowałyby świadczenia dla dzieci i młodzieży do 18 r. ż. na podstawie umów zawartych z Oddziałem¹⁵, a w czterech¹⁶ znajdował się tylko jeden gabinet. W pozostałych czterech przypadkach liczba ww. gabinetów wynosiła: od dwóch¹⁷ do czterech¹⁸ w 2021 r., po dwa w 2022 r.¹⁹ i 2023 r.²⁰

W 2021 r. i 2022 r. w 21 miejscowościach (tj. 43% ze wszystkich analizowanych), w 2023 r. w 25 miejscowościach (tj. 51%) brak było również gabinetów realizujących świadczenia ogólnostomatologiczne²¹ w ramach umowy z NFZ.

W pozostałych miejscowościach znajdowały się powyższe gabinety w liczbie od jednego do maksymalnie sześciu (w okresie 2021 r. - 2023 r.).

Tylko w trzech miastach (tj. w 6%): Bytomiu²², Jaworznie²³ i Tarnowskich Górach²⁴, w poszczególnych latach znajdowały się ww. gabinety w liczbie powyżej 10, tj. w Bytomiu odpowiednio: 14, 12 i 11; w Jaworznie: 15, 16 i 13; w Tarnowskich Górach – 12 w 2021 r. Zdaniem NIK postoje w tych miejscach były uzasadnione, gdyż miasta te są rozległe terytorialnie lub mają dużą liczbę ludności.

(akta kontroli, str. 399-400, 778-793)

W okresie objętym kontrolą w dentobusie udzielono świadczeń profilaktycznych i podjęto leczenie 29 240 dzieci i młodzieży, w tym odpowiednio:

- w 2021 r. – 11 664 - profilaktyka; 3 969 - leczenie,

- w 2022 r. – 12 577; 4 054,

- w 2023 r. (I kw.) – 4 999; 1 660.

Dzieci, w przypadku których podjęto leczenie, stanowiły 32-34% dzieci objętych profilaktyką.

(akta kontroli, str. 31, 403)

W okresie objętym niniejszą kontrolą świadczenia w dentobusie udzielane były przez świadczeniodawcę na podstawie umowy zawartej na okres od 1 lipca 2017 r. do 30 czerwca 2022 r. Podmiot ten był kontrolowany przez NIK w toku kontroli przeprowadzonej w Oddziale w 2019 r., nr P/19/058 - Realizacja zadań Narodowego Funduszu Zdrowia w 2018 r. Wówczas NIK stwierdziła nieprawidłowości w realizacji umowy przez świadczeniodawcę udzielającego świadczeń w dentobusie²⁵ i wniosła o sprawdzenie prawidłowości rozliczania świadczeń udzielonych w dentobusie.

¹⁵ Kod zakresu 07.0000.221.02.

¹⁶ Cieszyn, Czerwonka-Leszczyny, Piekary Śląskie, Pszów.

¹⁷ Bytom, Jaworzno, Tarnowskie Góry.

¹⁸ Knurów.

¹⁹ Bytom, Jaworzno, Tarnowskie Góry.

²⁰ Bytom, Jaworzno, Tarnowskie Góry.

²¹ Kod zakresu 07.0000.218.02.

²² O powierzchni 69 m² i liczbie ludności 151 691 (na 31 grudnia 2021 r. - Rocznik Demograficzny 2022 - polski_rocznik_demograficzny_2022.pdf

²³ O powierzchni 152 km² i liczbie ludności 88 267 (na 31 grudnia 2021 r.

- https://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5515/3/16/1/polski_rocznik_demograficzny_2022.pdf

²⁴ O powierzchni 83,8 m² i liczbie ludności 61 343 (na 31 grudnia 2021 r. - Rocznik Demograficzny 2022 - polski_rocznik_demograficzny_2022.pdf

²⁵ 1. W Oddziale zaakceptowano lokalizacje postojów dentobusu (wskazywane w harmonogramach ich postojów, przedkładanych przez świadczeniodawcę do akceptacji Dyrektora Oddziału²⁵), które nie odpowiadały celowi określone

Oddział wystąpił do Terenowego Wydziału Kontroli Centrali NFZ w dniu 12 listopada 2019 r. z wnioskiem o przeprowadzenie kontroli ww. świadczeniodawcy.

(akta kontroli str. 755-777, 1119-1125)

Kontrola została przeprowadzona w dniach: od 15 listopada 2022 r. do 28 kwietnia 2023 r. Przedmiotem kontroli była *Realizacja umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju leczenie stomatologiczne w zakresie świadczenia udzielane w dentobusie*. Narodowy Fundusz Zdrowia negatywnie ocenił realizację w okresie od 1 stycznia 2019 r. do 31 grudnia 2019 r. oraz w dniach od 15 listopada 2022 r. do 28 kwietnia 2023 r. kontrolowanej umowy²⁶.

(akta kontroli str.48-55)

W związku z ponownym wyborem ww. podmiotu do udzielania świadczeń w dentobusie Dyrektor wyjaśnił, że (...) ogłoszone 22.12.2022 postępowanie konkursowe zostało rozstrzygnięte 28.02.2023 r. W postępowaniu konkursowym uczestniczyły 4 oferty, a do realizacji świadczeń od 1 maja 2023 r. została wybrana oferta, która w rankingu końcowym uzyskała największą liczbę punktów (...). Postępowanie konkursowe zostało rozstrzygnięte 28 lutego 2023 roku, a umowa została podpisana 25 kwietnia 2023 r.

Terenowe Biuro Kontroli realizowało proces kontroli od 15 listopada 2022 r. do 28 kwietnia 2023 r. Kontrolowany podmiot w dniu 24.05.2023 r. złożył zastrzeżenia do Wystąpienia pokontrolnego z kontroli (...). Odpowiedź Prezesa NFZ na ww. zastrzeżenia, podtrzymująca stanowisko z Wystąpienia pokontrolnego, została wysłana do podmiotu w dniu 14.06.2023 r. Przesyłka zawierająca odpowiedź na zastrzeżenia nie została doręczona. Zwrot listu nastąpił w dniu 4.07.2023 r. W związku z powyższym w dniu 7.07.2023 r. wysłano ponownie pismo wraz ze stanowiskiem Prezesa NFZ w sprawie zastrzeżeń.

Tym samym wyniki kontroli nie mogły być przedmiotem oceny oferty złożonej w postępowaniu konkursowym. Do dnia 12.07.2023 r. nie została przekazana przez podmiot kontrolowany informacja o wykonaniu zaleceń, jak również nie została dokonana wpłata tytułem nałożonej kary oraz zakwestionowanych środków finansowych w wyniku kontroli nr DK.TWK-XII.7320.050.2022 ww. podmiotu.

Po zakończonej procedurze odwoławczej w przypadku podtrzymania stanowiska przez Prezesa - Świadczeniodawca winien zgłosić się do ŚOW NFZ z prośbą o odblokowanie umowy nr 125/210332/07/2019 celem skorygowania nienależnie przekazanych środków finansowych. Jeżeli tego nie dokona zostanie wystawiona obciążeniowa nota księgową na świadczenia. Niezależnie od tego zostanie również wystawiona obciążeniowa nota księgową tytułem nałożonej kary umownej.

Jeżeli Świadczeniodawca nie ureguluje należnego zobowiązania zostanie wystawiony wniosek windykacyjny i rozpoczęte zostaną działania windykacyjne mające na celu odzyskanie należności.

(akta kontroli str.380-382)

w uzasadnieniu do ustawy o szczególnych rozwiązaniach, zgodnie z którym dentobusy miały umożliwić zapewnienie opieki stomatologicznej dzieciom w mniejszych miejscowościach, gdzie nie ma gabinetu stomatologicznego w najbliższej okolicy. 2. W Oddziale nie zapewniono rzetelnego nadzoru nad realizacją przez świadczeniodawcę umowy o udzielanie świadczeń w dentobusie. Kontrola wykazała, m.in. że spośród 30 wybranych do szczegółowego badania lokalizacji (przy placówkach oświatowych) zatwierdzonych przez Oddział w harmonogramie świadczeń, do 18 miejsc (60%) dentobus nie przyjechał i placówki nie zostały poinformowane o zaplanowanej wizycie.

²⁶ Nr 125/210332/07/2019 z dnia 21.01.2019 r. wraz z aneksami, umowy nr 125/210332/07/2022 z dnia 12.01.2022 r. oraz umowy nr 125/210332/07/2023 z dnia 10.01.2023 r. z aneksami o udzielanie świadczeń gwarantowanych w rodzaju leczenie stomatologiczne w zakresach: świadczenia udzielane w dentobusie (kod świadczenia: 07.0000.400.02) i świadczenia udzielane w dentobusie - ryczałt (07.0000.401.02) oraz świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w dentobusie uczniom do 18 r. życia (kod świadczenia: 07.0000.402.02).

Do dnia 31 sierpnia 2023 r. świadczeniodawca nie przesłał do NFZ informacji o sposobie wykonania zaleceń pokontrolnych oraz nie dokonał wpłaty tytułem założonej kary i zakwestionowanych środków finansowych. Wystąpił do NFZ z prośbą o odblokowanie umowy, jednakże nie skorygował świadczeń.

11 sierpnia 2023 r. OW NFZ wystawił obciążeniowe noty księgowe²⁷ a 22 sierpnia 2023 r. Oddział wystawił wniosek o dokonanie windykacji na kwotę 25,1 tys. zł.

(akta kontroli str. 1179-1180)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Oddział rzetelnie rozpoznał potrzeby zdrowotne osób uprawnionych do świadczeń stomatologicznych na terenie jego działania. Przy oszacowaniu analizowanych potrzeb zdrowotnych ludności współpracowano z organami jednostek samorządowych a także odpowiadano na ich wnioski w sprawie możliwości realizacji świadczeń dla dzieci i młodzieży w szkołach oraz w dentobusie. Planując postępowania konkursowe uwzględniono m.in. wskaźnik zabezpieczenia świadczeń, specyfikę poszczególnych obszarów, liczebność populacji na tych obszarach oraz dostępność na tych obszarach świadczeniodawców. Przyczyną braku dostępności świadczeń na niektórych obszarach był brak oferentów chętnych do realizacji świadczeń w ramach umowy z NFZ, zarówno podczas głównych postępowań konkursowych, jak i uzupełniających.

Realizacja świadczeń w dentobusie przyczyniła się do zwiększenia dostępu do świadczeń ogólnostomatologicznych oraz profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w mniejszych miejscowościach, w których nie było gabinetów stomatologicznych lub dostęp do funkcjonujących był ograniczony.

OBSZAR

2. Zawieranie umów na realizację świadczeń stomatologicznych

2.1 Przeprowadzenie postępowań konkursowych mających na celu wybór świadczeniodawcy udzielającego świadczeń stomatologicznych

Opis stanu
faktycznego

W latach 2021-2023 (I kw.) ogłoszono 527 postępowań o zawarcie umów o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju leczenie stomatologiczne w trybie konkursu ofert, z tego 37 w 2021 r., 390 w 2022 r. 100 w 2023 r. (do 31 marca).

(akta kontroli str. 834-861)

Badaniem szczegółowym objęto trzy postępowania, ogłoszone w 2022 r., o największej wartości w zakresie świadczenia ogólnostomatologiczne²⁸, których łączna wartość wyniosła 39.201.900,00 zł. W wyniku analizy dokumentacji ww. postępowań stwierdzono, że postępowania konkursowe zostały przeprowadzone rzetelnie i zgodnie zobowiązującymi przepisami i tak:

²⁷ Na kwotę 5.889, 84 zł stanowiące wartość niezasadnie przekazanych środków finansowych i na kwotę 19.225, 95 zł stanowiące wartość nałożonej kary umownej.

²⁸ Postępowania nr: 12-23-000194/STM/07/1/07.0000.218.02/01 o wartości 15.287.400,00 zł - obszar kontraktowania miasto Katowice; 12-23-000111/STM/07/1/07.0000.218.02/01 o wartości 13.275.900,00 zł - obszar kontraktowania miasto Częstochowa oraz 12-23-000124/STM/07/1/07.0000.218.02/01 o wartości 10.638.600,00 zł - obszar kontraktowania miasto Sosnowiec.

- wyznaczone obszary kontraktowania pokrywały się z obszarami określonymi w planie postępowań,
- przedmiot postępowania został określony w sposób jednoznaczny i wyczerpujący spełniający wymogi określone w art. 140 i art. 141 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych²⁹,
- nie wystąpiły przypadki odstąpienia od procedury kontraktowania świadczeń³⁰,
- ogłoszenie o postępowaniu zawierało informacje wymagane w art. 139 ust. 3 ustawy o świadczeniach oraz w § 3 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 14 października 2020 r. w sprawie zawarcia umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, składania ofert, powoływania i odwoływania komisji konkursowej, jej zadań oraz trybu pracy³¹,
- komisja konkursowa została powołana przez Dyrektora Oddziału, a w jej składzie była nieparzysta liczba osób.

(akta kontroli str. 862-866, 872-891, 892-894, 896-899, 901-904, 906-910, 918-919, 921, 935, 941-942)

2.2 Wykonywanie obowiązków przez komisje konkursowe odpowiedzialne za wybór świadczeniodawców udzielających świadczeń stomatologicznych

Opis stanu faktycznego

Komisje konkursowe, w ramach objętych badaniem trzech postępowań konkursowych, realizowały swoje obowiązki rzetelnie i zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami m.in. ustawy o świadczeniach oraz rozporządzenia w sprawie postępowań. W toku prowadzonych postępowań komisja, m.in.:

- wzywała oferentów do usunięcia braków w ofercie,
- odrzuciła 2 oferty³², które zostały złożone po terminie,
- przeprowadziła weryfikację u pięciu oferentów w celu potwierdzenia prawdziwości i prawidłowości danych zawartych w ofertach ze stanem faktycznym,
- zaprosiła do negocjacji wszystkich oferentów spełniających wymogi konieczne do zawarcia i realizacji umowy,
- sporządziła protokoły z negocjacji, które zawierały informacje m.in. o ustaleniu bądź nieustaleniu ostatecznego stanowiska w zakresie ceny i liczby świadczeń, podpisy członków komisji oraz oferenta,
- uwzględniła protest, który wpłynął w toku postępowania³³,
- członkowie komisji złożyli oświadczenia, że nie zachodzą wobec nich przesłanki wyłączenia z postępowania, określone w art. 139 ust. 5 ustawy o świadczeniach.

(akta kontroli str. 872-891, 893-894, 897-899, 902-904, 941-942)

2.3 Weryfikacja ofert

Opis stanu faktycznego

W zakresie weryfikacji ofert szczegółowym badaniem objęto po pięć ofert z trzech postępowań konkursowych³⁴ innych niż objęte kontrolą w pkt 2.1, w tym jedną ofertę

²⁹ Dz. U. z 2022 poz. 2561, ze zm., zwana dalej „ustawą o świadczeniach”.

³⁰ Procedura konkursu ofert lub rokowań prowadzonych na podstawie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych nr 2020/001/BO/KONTR/6.07 (luty 2020 r.).

³¹ Dz. U. poz. 1858, zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie postępowań”.

³² Postępowania: 12-23-000194/STM/07/1/07.0000.218.02/01 oraz 12-23-000124/STM/07/1/07.0000.218.02/01

³³ Postępowanie 12-23-000194/STM/07/1/07.0000.218.02/01.

³⁴ Postępowanie 12-23-000018/STM/07/1/07.0000218.02/01 nr ofert 7,11,4,15 i 12, postępowanie 12-23-000203/STM/07/1/07.0000218.02/01 nr ofert 3,2,1, 9 i 15 oraz 12-23-000230/STM/07/1/07.0000218.02/01 nr ofert 9,17,22,1 i 23.

odrzuconą. W wyniku analizy dokumentacji stwierdzono, że prawidłowo zweryfikowano oferty i tak:

- przeprowadzono weryfikację każdej oferty w zakresie: kompleksowości, jakości, dostępności, ciągłości i ceny,
- w przypadku wszystkich ofert poprawnie wyliczono wartości punktowe złożonych ofert oraz oceniano spełnianie warunku zapewnienia kompleksowości, ciągłości i jakości udzielanych świadczeń,
- za wyjątkiem jednej oferty nie wystąpiły przesłanki do ich odrzucenia,
- odrzucono ofertę³⁵ z uwagi na nieprzedstawienie wszystkich wymaganych dokumentów i niezuzupełnienie ich w terminie.

(akta kontroli str. 943-948)

2.4 Unieważnienie konkursów

Opis stanu faktycznego

W latach 2021-2023 (I kw.) unieważnionych zostało 279 postępowań konkursowych w rodzaju leczenie stomatologiczne. Szczegółowym badaniem objęto dwa postępowania, w wyniku którego stwierdzono, że w obu przypadkach wystąpiły przesłanki do ich unieważnienia określone w art. 150 ust. 1 pkt 1 i 2 ustawy o świadczeniach, a mianowicie:

- nie wpłynęła żadna oferta³⁶,
- wpłynęła jedna oferta, która nie podlegała odrzuceniu³⁷.

(akta kontroli str. 950-952, 956)

2.5 Rozstrzygnięcie konkursu ofert

Opis stanu faktycznego

Na podstawie analizy dokumentacji objętej szczegółowym badaniem próby trzech postępowań konkursowych o największej wartości (próba wybrana w pkt 2.1) stwierdzono, że:

- ogłoszenia o rozstrzygnięciu zostały ogłoszone w dniu 28 lutego 2023 r. i zawierały nazwę (firmę) albo imię i nazwisko oraz siedzibę albo miejsce zamieszkania i adres wykonawców, którzy zostali wybrani,
- w przypadku umów, których wartość przekraczała wyrażoną w złotych równowartość kwoty 130 tys. euro³⁸, przekazano ogłoszenie o wyniku postępowania do Urzędu Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich.

(akta kontroli str. 911-917, 957-980)

2.6 Rozpatrzenie złożonych protestów oraz odwołań

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą, w postępowaniach przeprowadzonych i rozstrzygniętych w rodzaju leczenie stomatologiczne złożonych zostało 11 protestów i dziewięć odwołań. Szczegółowym badaniem objęto jeden protest oraz jedno odwołanie, tj. 10% ogólnej liczby i stwierdzono, że zostały one rozpatrzone prawidłowo i terminowo, w szczególności:

- protest złożony w trakcie postępowania 12-23-000194/STM/1/07.0000.218.02/01:
 - został złożony przez oferenta 7 lutego 2023 r. i dotyczył nieuwzględnienia przez komisję warunku dotyczącego posiadania przez oferenta

³⁵ Oferta 12-23-000018/STM/07/1/07.0000.218.02/01/12/0407

³⁶ Postępowanie nr 12-21-000136/STM/07/1/07.0000.213.02/01

³⁷ Postępowanie nr 12-21-000146/STM/07/1/07.0000.214.02/01

³⁸ według średniego kursu euro ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski w dniu rozstrzygnięcia postępowania.

- endometru w miejscu wykonywania świadczeń, co skutkowało obniżeniem punktacji,
- w dniu 8 lutego 2023 r. komisja konkursowa ogłosiła informację o wniesieniu protestu,
 - w dniu 10 lutego 2023 r. komisja konkursowa rozpatrzyła protest postanawiając go uwzględnić i powtórzyć zaskarżoną czynność, ogłosiła o rozstrzygnięciu protestu oraz wysłała do oferenta powiadomienie o rozstrzygnięciu protestu
 - w dniu 10 lutego 2023 r. komisja wysłała również pismo do oferenta z odpowiedzią na protest wraz z uzasadnieniem,
 - z oferentem została podpisana umowa na realizację świadczeń,
 - odwołanie złożone na rozstrzygnięcie w dniu 8 marca 2023 r. postępowania 12-23-000454/STM/07/1/07.0000.218.02/01³⁹:
 - odwołanie złożone przez oferenta 10 marca 2023 r., dotyczyło niewybrania oferty przez komisję konkursową z uwagi na nieuwzględnienie w trakcie negocjacji zaproponowanej przez oferenta ceny wyższej niż ustalona przez Oddział cena oczekiwana,
 - w dniu 13 marca 2023 r. wszczęte zostało postępowanie administracyjne w sprawie wniesionego odwołania, w którym poinformowano o przedłużeniu terminu rozpatrzenia do dnia 7 kwietnia 2023 r. z uwagi na konieczność wnikliwego rozpatrzenia wszystkich okoliczności sprawy oraz zapewnienia stronom czynnego udziału w postępowaniu,
 - w dniu 17 marca 2023 r. zostało złożone uzupełnienie odwołania,
 - 4 kwietnia 2023 r. została wydana przez Dyrektora Oddziału decyzja⁴⁰ oddalająca odwołanie. Decyzja została umieszczona na stronie internetowej Oddziału 4 kwietnia 2023 r. i wysłana do składającego odwołanie,
 - nie została wniesiona skarga.

(akta kontroli str. 950-954, 981-997, 998-1031)

2.7 Zawarcie umów o udzielenie świadczeń stomatologicznych

Opis stanu faktycznego

Z analizy obejmującej badanie dokumentacji trzech postępowań konkursowych o największej wartości z okresu objętego kontrolą w zakresie świadczeń ogólnostomatologicznych (postępowania opisane w pkt 2.1) oraz dokumentacji 15 ofert z trzech kolejnych postępowań o najwyższej wartości w zakresie świadczeń ogólnostomatologicznych (postępowania opisane w pkt 2.3) wynika, że Dyrektor Oddziału (działając z upoważnienia Prezesa NFZ) prawidłowo przeprowadził postępowania mające na celu wybór świadczeniodawcy udzielającego świadczeń stomatologicznych i zawarł umowy ze świadczeniodawcami wyłonionymi w konkursach ofert. Umowy zawarte zostały ze wszystkimi świadczeniodawcami (dot. postępowań opisanych w pkt 2.1), którzy złożyli oferty (za wyjątkiem dwóch ofert złożonych po terminie).

Wartość tych umów wynosiła: 11.627,1 tys. zł⁴¹, 6.945,0 tys. zł⁴² oraz 13.322,1 tys. zł⁴³, co stanowiło odpowiednio 87,6%, 65,3% i 87,1,3% kwot ujętych w planie postępowań dla danego obszaru kontraktowania. W obszarach tych zostały ogłoszone w marcu 2023 r. dodatkowe postępowania⁴⁴, w których wartość

³⁹ W postępowaniu złożona została jedna oferta.

⁴⁰ Nr 7/12/2023/OD.

⁴¹ Postępowanie 12-23-000111/STM/07/1/07.0000.218.02/01 o wartości 13.275,9 tys. zł.

⁴² Postępowanie 12-23-000124/STM/07/1/07.0000.218.02/01 o wartości 10.638,6 tys. zł.

⁴³ Postępowanie 12-23-000194/STM/07/1/07.0000.218.02/01 o wartości 15.287,4 tys. zł.

⁴⁴ Postępowania: 12-23-000610/STM/07/1/07.0000.218.02/01 o wartości 1.609,2 tys. zł - obszar miasto Częstochowa (wartość złożonych ofert 357,6 tys. zł); 12-23-000640/STM/07/1/07.0000.218.02/01 o wartości 3.576,0 tys. zł - obszar miasto Sosnowiec

zamówienia została ustalona na poziomie różnicy między wartością świadczeń w zawartych umowach a kwotami ujętymi w planie postępowań dla tych obszarów kontraktowania. W efekcie przeprowadzonych postępowań zawarto umowy (wybrano wszystkie złożone oferty⁴⁵) o wartości: 357,6 tys. zł, 1.206,9 tys. zł i 447,0 tys. zł, co w rezultacie zwiększyło zabezpieczenie świadczeń w stosunku do planu postępowań do odpowiednio 90,3%, 76,6% i 90,1%.

(akta kontroli str. 872-905, 943-948)

Opisane wyżej postępowania były jednymi z 373 postępowań konkursowych poprzedzających zawarcie umów wieloletnich (od 1 maja 2023 r. do 31 grudnia 2028 r.) w rodzaju leczenie stomatologiczne, które zostały ogłoszone: 27 października 2022 r. - 248 postępowań i 22 grudnia 2022 r. - 125 postępowań, które zostały unieważnione (w związku z brakiem ofert lub wpłynięciem jednej oferty nie podlegającej odrzuceniu z zastrzeżeniem art. 150 ust. 2 ustawy o świadczeniach). Wartość ogłoszonych postępowań (określona w planach zakupu) wyniosła 290.760,5 tys. zł natomiast wartość złożonych ofert wynosiła 212.176,4 tys. zł (tj. 73,0%), z których wybrano oferty o wartości 193.849,4 tys. zł (tj. 66,7% wartości postępowań). W trzech spośród 12 zakresów świadczeń wartość wybranych ofert odpowiadała wartości ogłoszonych postępowań⁴⁶, natomiast w pozostałych zakresach wartość złożonych ofert w stosunku do wartości ogłoszonych postępowań kształtowała się w granicach od 50,8%⁴⁷ do 92,7%⁴⁸.

W ogłoszonych 27 października 2022 r. postępowaniach konkursowych wystąpiła duża liczba unieważnionych postępowań (50,4%), co spowodowało konieczność ponownego ogłoszenia tych postępowań 22 grudnia 2022 r. Mimo to wartość wszystkich złożonych ofert stanowiła jedynie 73,0% wartości planu postępowań, czego przyczyną był spadek zainteresowania świadczeniodawców na warunkach oferowanych przez NFZ⁴⁹.

W celu zwiększenia poziomu zabezpieczenia świadczeń ogłoszono 15 marca 2023 r. 100 dodatkowych postępowań konkursowych na wartość 54.940,2 tys. zł. W wyniku których wpłynęły oferty o wartości 12.019,8 tys. zł (tj. 21,9%) a wartość ofert wybranych do zawarcia umów wyniosła 10.018,8 tys. zł. W rezultacie zwiększyła się wartość wybranych ofert w omawianych postępowaniach do 203.868,2 tys. zł i do 70,1% zabezpieczenie świadczeń w planie postępowań.

(akta kontroli str. 1032-1054, 1056-1084)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Proces kontraktowania realizowano w sposób zgodny z przepisami prawa i wewnętrznymi procedurami. Prawidłowo weryfikowano oferty, a te niespełniające wymagań odrzucano. Wybór świadczeniodawców był rzetelny.

(wartość złożonych ofert 1.206,9 tys. zł) oraz 12-23-000582/STM/07/1/07.0000.218.02/01 o wartości 1.788,0 tys. zł – obszar miasto Katowice (wartość złożonych ofert 466,8 tys. zł).

⁴⁵ Wartość złożonych ofert.

⁴⁶ Świadczenia stomatologicznej pomocy doraźnej (964,3 tys. zł); Świadczenia stomatologiczne dla świadczeniobiorców z grupy wysokiego ryzyka chorób zakaźnych, w tym chorych na AIDS (666,0 tys. zł) oraz Program ortodontycznej opieki nad dziećmi z wrodzonymi wadami części twarzowej czaszki (777,9 tys. zł).

⁴⁷ Świadczenia protetyki stomatologicznej, świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w znieczuleniu ogólnym, świadczenia periodontologii oraz świadczenia protetyki stomatologicznej dla świadczeniobiorców po chirurgicznym leczeniu nowotworów w obrębie twarzoczaszki.

⁴⁸ Świadczenia w dentobusie.

⁴⁹ Notatka służbowa sporządzona 8 marca 2023 r. przez Naczelnika Wydziału Świadczeń Opieki Zdrowotnej i zaakceptowana przez Dyrektora Oddziału.

3. Nadzór nad realizacją świadczeń stomatologicznych

3.1 Monitoring realizacji umów w rodzaju leczenie stomatologiczne

Opis stanu faktycznego

W celu monitorowania realizacji umów Oddział prowadził analizy umów w rodzaju leczenie stomatologiczne w zakresie poziomu ich wykonania, w wyniku których proponował zmiany w planach rzeczowo-finansowych realizowanych umów polegające m.in. na zwiększeniu, zmniejszeniu poziomu finansowania albo bilansowaniu realizowanych umów.

Oddział rozpatrywał również indywidualne wnioski świadczeniodawców o zmiany w poziomie finansowania umów.

W sytuacji braku realizacji umów Oddział w ramach prowadzonego monitoringu zwracał się do świadczeniodawców o wyjaśnienie powodu zaistniałej sytuacji.

Ponadto w 2022 r., w przypadku przekroczenia planu rzeczowo-finansowego podejmowano działania dotyczące zwiększenia liczby przyznaných etatów. Liczba zakontraktowanych etatów stomatologicznych zwiększana była w przypadku podmiotów leczniczych, które dysponują odpowiednim potencjałem.

(akta kontroli str. 47-48, 111-276, 282-299)

W sytuacji kierowania spraw do kontroli w zakresie realizacji umów przez świadczeniodawców, Oddział przekazywał propozycje dla planów tematycznych do planu kontroli na dany rok (w odniesieniu do kontroli planowych⁵⁰) oraz przygotowywał notatkę służbową oraz wniosek o wyrażenie zgody na przeprowadzenie kontroli doraźnej (w przypadku kontroli doraźnych⁵¹). W okresie objętym kontrolą Dyrektor Śląskiego OW NFZ nie występował z wnioskami do Departamentu Kontroli Centrali NFZ o przeprowadzenie kontroli w podmiotach leczniczych udzielających świadczeń w rodzaju leczenie stomatologiczne.

(akta kontroli str. 60)

Środki finansowane przeznaczone na leczenie stomatologiczne (pozycja w planie B2.8) nie były w pełni wykorzystywane w poszczególnych latach okresu objętego kontrolą.

W 2021 r. plan wykonano w 92,07%⁵², w 2022 r. – w 98,23%⁵³, w I kw. 2023 r. – 14,88%⁵⁴.

(akta kontroli str. 358)

Dyrektor wyjaśnił, że *Ewentualne niewykonanie planu finansowego wynikało głównie z niewykonania umów przez świadczeniodawców. Sytuacja epidemiologiczna spowodowała, że świadczeniodawcy częściej wnioskowali o rozwiązanie umów powołując się na stan zdrowia i wiek personelu, problemy z zatrudnieniem kadry medycznej o określonych kwalifikacjach, co było związane z brakiem możliwości utrzymania warunków rankingujących, a także rosnącymi kosztami utrzymania gabinetów.(...).*

W latach objętych kontrolą w Śląskim OW NFZ nie było możliwości zakontraktowania świadczeń na stałym poziomie z uwagi na wnioski świadczeniodawców o rozwiązanie umów lub zmianę planów rzeczowo-finansowych. W celu wykorzystania środków przewidzianych w planie ŚOW NFZ ogłaszał uzupełniające postępowania

⁵⁰ Zgodnie z dyspozycją wynikającą z zarządzenia Prezesa NFZ nr 4/2023/DK z 9 stycznia 2023 r. w sprawie opracowania rocznego planu kontroli NFZ.

⁵¹ Zgodnie ze wzorem załącznika nr 1 do zarządzenia Prezesa NFZ nr 60/2022/DK z 29 kwietnia 2022 r. w sprawie kontroli prowadzonych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

⁵² Plan – 195.331,0 tys. zł, wykonanie – 179.849,32 tys. zł.

⁵³ Plan – 220.020,0 tys. zł, wykonanie – 216.116,39 tys. zł.

⁵⁴ Plan na 2023 r. – 375.733,0 tys. zł, wykonanie w I kwartale – 55.890,67 tys. zł.

konkursowe, jednak zainteresowanie podmiotów zawarciem umów w rodzaju leczenie stomatologiczne kształtowało się na niskim poziomie. Oddział analizował wykonanie świadczeń i na bieżąco rozpatrywał wnioski świadczeniodawców oraz podejmował renegocjacje warunków zawartych umów.

W 2022 r., w przypadku przekroczenia planu rzeczowo-finansowego przez świadczeniodawców podejmowano działania dotyczące zwiększenia liczby etatów. Liczba zakontraktowanych etatów stomatologicznych zwiększana była w przypadku podmiotów leczniczych, które dysponują odpowiednią zwiększoną ilością personelu medycznego, czasem pracy oraz sprzętem.

Śląski OW NFZ w latach 2021-2022 sfinansował wszystkie świadczenia zdrowotne w rodzaju leczenie stomatologiczne przedstawiając świadczeniodawcom aneksy zawierające propozycje zmian warunków finansowania świadczeń w ramach zawartych umów oraz ugody zawierane po zakończeniu r. sprawozdawczego(...).

Wyjaśniam, że realizowane przez świadczeniodawców umowy w I kwartale oraz w kwietniu 2023 r. podlegały uzgodnieniom planów rzeczowo-finansowych na okres od stycznia do kwietnia 2023 r. Przewidywana na etapie tworzenia planu zakupów wartość uzgodnień na okres 4 miesięcy to kwota 79 101 573,83 zł. Przyjmując, że wartość planu na okres pierwszego kwartału wynosi % przewidywanej wartości uzgodnień na cztery miesiące, poziom realizacji planu w pierwszym kwartale br. wynosi 94,21%.

(akta kontroli str. 358-359)

3.2 Gabinety stomatologiczne w szkołach

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą na terenie województwa zlokalizowane były gabinety stomatologiczne w szkołach: w 2021 – w dziewięciu, w 2022 i 2023 I kw. – w 11. W 2021 r. w gabinetach tych udzielano świadczeń ogólnostomatologicznych (w sześciu) oraz świadczeń ogólnostomatologicznych dla dzieci i młodzieży (w trzech). Od 1 listopada 2022 r. dodatkowo, świadczenia realizowane były w ramach umów zawartych w zakresie świadczeń ogólnostomatologicznych udzielanych w gabinecie szkolnym.

Na dzień 31 grudnia liczba podmiotów, z którymi organy prowadzące szkoły zawarły porozumienie wynosiła odpowiednio w 2021 r. – 121 i w 2022 r. – 111. Na 31 marca 2023 r. – 113.

(akta kontroli str. 359, 794-808, 830)

Dyrektor wyjaśnił, że umowy we wskazanych latach stanowiły kontynuację umów wieloletnich zawartych w wyniku postępowań konkursowych, które przeprowadzono w 2017 roku. Pierwotnie umowy zawarto na okres do 30 czerwca 2022 r., natomiast, zgodnie z zapisem art. 18 ust. 2 ustawy zmieniającej w zw. z COVID-19, okres obowiązywania umów przedłużono do 30 kwietnia 2023 r.

Dodał, że Na zmniejszenie liczby umów objętych porozumieniem rzutowały wnioski świadczeniodawców o rozwiązanie umów, spowodowane sytuacją epidemiologiczną, wiekiem i stanem zdrowia realizatorów świadczeń, problemy z zatrudnieniem personelu medycznego oraz rosnące koszty utrzymania gabinetów. W przypadku 2 świadczeniodawców rozwiązanie umowy w zakresie opieki nad uczniami nastąpiło w wyniku nieprzedłużenia przez organ prowadzący szkołę porozumienia z podmiotem leczniczym. W przypadku 1 świadczeniodawcy rozwiązanie umowy w zakresie opieki nad uczniami nastąpiło w wyniku wypowiedzenia porozumienia z podmiotem leczniczym przez organ prowadzący szkołę.

Dyrektor dodał, że Wprowadzenie stanu epidemii spowodowanego wirusem SARS-CoV-2 niewątpliwie miało wpływ na stopień realizacji zawartych ze świadczeniodawcami umów o udzielanie świadczeń w rodzaju leczenie stomatologiczne. Miejscem udzielania przedmiotowych świadczeń są gabinety dentystyczne zlokalizowane w szkołach, gabinety dentystyczne zlokalizowane poza szkołą lub dentobus prowadzony przez podmiot wykonujący działalność leczniczą współpracujący ze szkołą. Dyrektor szkoły, na podstawie porozumienia z podmiotem wykonującym świadczenia stomatologiczne, określa sposób organizacji udzielania świadczeń. W związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 w Polsce podjęto decyzję o zawieszeniu zajęć w szkołach i placówkach edukacyjnych. Nauka w szkołach ponadpodstawowych w całym kraju odbywała się zdalnie.

Ze względu na długotrwały okres nauki zdalnej dzieci nie mogły w pełni korzystać z opieki stomatologicznej, co miało wpływ na poziom realizacji świadczeń ogólnostomatologicznych. Umowy o udzielanie świadczeń w rodzaju leczenie stomatologiczne rozliczane były do wartości rzeczywistego wykonania świadczeń.

(akta kontroli str. 831-832)

Na 10 przeprowadzonych w 2022 r. konkursów w zakresie świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w gabinecie szkolnym, pięć zostało unieważnionych i pięć rozstrzygniętych. Podpisano trzy umowy: na subregion północny i dwie na subregion centralny, na okres od 1 listopada 2022 r. do 30 kwietnia 2028 r. (wartość umów – 42,9 tys. zł).

(akta kontroli str. 359-360, 383)

Dyrektor wyjaśnił, że W zakresie świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w gabinecie szkolnym 28 czerwca 2022 r. zostały ogłoszone 4 postępowania konkursowe. Postępowania ogłoszone na obszarze subregionu południowego i zachodniego zostały unieważnione z powodu braku ofert. Do udziału w postępowaniach konkursowych dla subregionu: centralnego wpłynęła 1 oferta, północnego wpłynęła 1 oferta. Ponieważ brak było przesłanek do stwierdzenia, czy na ogłoszony ponownie na tych samych warunkach konkurs ofert, nie wpłynę więcej ofert postępowanie konkursowe w dniu 2.08.2022 r. zostało unieważnione. Ponowne ogłoszenie postępowania konkursowych nastąpiło 31.08.2022 r. Do udziału w postępowaniu ogłoszonym z dokładnością do subregionu centralnego wpłynęły 3 oferty: 1 oferta została odrzucona z powodu niespełnienia warunków wymaganych; 2 oferty zostały wybrane do zawarcia umów wieloletnich od 1.11.2022 r. do 30.10.2027. Do udziału w postępowaniu ogłoszonym z dokładnością do subregionu południowego nie wpłynęła żadna oferta - postępowanie zostało unieważnione. Do udziału w postępowaniu ogłoszonym z dokładnością do subregionu północnego wpłynęły 2 oferty: 1 oferta została odrzucona - oferent nie uzupełnił braków formalnych; 1 oferta została wybrana do zawarcia umowy wieloletniej od 1.11.2022 r. do 30.10.2027 r. W 2022 r. w zakresie świadczenia ogólnostomatologiczne udzielane w gabinecie szkolnym łącznie zostało ogłoszonych 7 postępowania w tym 5 zostało unieważnionych, a 2 zostały rozstrzygnięte. Umowy zawarto z 2 podmiotami w 3 miejscach realizacji świadczeń. Na obszarze subregionu centralnego przedmiotowe świadczenia realizuje 2 świadczeniodawców, a na terenie subregionu północnego 1 świadczeniodawca.

(akta kontroli str. 383-385)

3.3 Skargi i wnioski odnoszące się do zawierania i realizacji umów na udzielanie świadczeń stomatologicznych

Opis stanu faktycznego

W okresie objętym kontrolą w Oddziale rozpatrzono ogółem 1744 skargi i wnioski, w tym: 868 w 2021, 739 w 2022 i 137 w 2023 (I kwartał). W tym okresie do Oddziału wpłynęło 157 skarg dotyczących leczenia stomatologicznego⁵⁵, z tego rozpatrzono – 133⁵⁶.

Poddane analizie⁵⁷ 15 skarg rozpatrzono terminowo oraz zgodnie z obowiązującymi procedurami⁵⁸. W trzech przypadkach⁵⁹, w trakcie prowadzenia postępowania wyjaśniającego dotyczącego zastrzeżeń do wykonania protezy zębowej, Oddział zwrócił się do Konsultanta Wojewódzkiego w dziedzinie protetyki stomatologicznej z prośbą o zajęcie stanowiska. Opinie te były wiążące dla Oddziału przy rozpatrywaniu skarg i dwie z nich zostały rozstrzygnięte jako niezasadne a jedna – jako zasadna (Konsultant uznał konieczność wykonania podścielenia protezy górnej i dolnej).

(akta kontroli str. 302-356, 1183-1184)

Stwierdzone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Oddział prawidłowo monitorował realizację umów w rodzaju leczenie stomatologiczne, określając poziom realizacji świadczeń i ustalając świadczeniodawców, realizujących umowy niezgodnie z planem rzeczowo-finansowym oraz niwelując dysproporcje w poziomie wykonania świadczeń. W wyniku bilansowania umów i renegocjacji warunków zawartych umów, podpisywano aneksy do umów ze świadczeniodawcami. Skargi rozpatrywano terminowo i zgodnie z obowiązującymi przepisami i procedurą wewnętrzną.

IV. Uwagi i wnioski

W związku z niestwierdzeniem nieprawidłowości Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag ani wniosków.

⁵⁵ W 2021- 59, w 2022 – 69, w 2023 (I kw.) – 29 skarg.

⁵⁶ Spośród pozostałych 24 skarg: 14 skarg pozostawiono bez rozpatrzenia (wycofanie skargi przez skarżącego lub brak uzupełnienia danych/pełnomocnictwa), jedna skarga została przekazana do innego OW NFZ (zgodnie z właściwością terytorialną), siedem skarg przekazano poza NFZ (do Rzecznika Odpowiedzialności Zawodowej, Rzecznika Praw Pacjenta), dwie skargi z I kwartału 2023 r. były w trakcie rozpatrywania.

⁵⁷ Badaniem szczegółowym objęto po pięć skarg z każdego roku z okresu 2021 – 2023 r., w tym: sześć skarg dotyczących działalności świadczeniodawców przewidzianych do kontroli (100%) oraz dziewięć skarg wskazujących na ponoszenie odpłatności przez pacjentów za leczenie stomatologiczne oraz określonych przez OW NFZ jako *niezasadne* i *częściowo zasadne*.

⁵⁸ Organizację przyjmowania oraz rozpatrywania skarg i wniosków określały trzy procedury wewnętrzne w NFZ: obowiązująca od 2 grudnia 2020 r. *Procedura do procesu: Obsługa skarg i wniosków v.1.0*, od 8 czerwca 2021 r. *Procedura do procesu: Obsługa skarg i wniosków v.1.1* oraz od 29 lipca 2022 r. do 25 kwietnia 2023 r. *Procedura do procesu B.07.04. Obsługa skarg, wniosków i odpowiedzi do klientów. Wersja procedury 2.0*.

⁵⁹ Skarga nr WOK-IV-5111.0366.2020, 5111.570.2022 i 5221.41.2023.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Katowice, dnia 18 września 2023 r.

Kontroler

Katarzyna Kozieł

Gł. specjalista kontroli państwowej

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

.....